

(НИН, 15.01.2009)

У немогућности да реше какву озбиљнију светску кризу западни дипломати и бивши међународни званичници латили су се последњих седмица новог спорта, лобирања за шире признање независности Косова. Главне улоге преузели су британски министар спољних послова Дејвид Милибанд, чија је косовска кореспонденција стигла на адресе тридесетак држава, од којих се тражи да подрже западни план решавања статуса Косова и што пре признају нову државу. Милибанда прати читава свита бивших међународних званичника. После краће паузе због препуцавања са владом Хашима Тачија око хапшења немачких агената у Приштини, у лобирање се укључио и Берлин. Француска није ни престајала, док су Косову сваковрсну помоћ понудиле Албанија и Турска. До прве годишњице једнострано проглашене независности Косова власти у Приштини очекују “прегршт” нових признања, али се, осим Катара и Малдива, не помињу имена земаља које би се укључиле у клуб покровитеља косовске државности.

Након што је према његовом лику направљен седам метара висок мурал у центру Приштине, његовим именом назван булевар у центру тог града и нацртан споменик, за који се паре полако скупљају, некадашњи амерички председник и човек чије се име последњих седмица чешће помиње у јекну расправа о смислености одлуке Барака Обаме да његову супругу произведе у државну секретарку, Бил Клинтон придружиће се екипи некадашњих званичника који лобирају за међународно признавање независног Косова. Осим Клинтона, тим косовских лобиста појачаће некадашњи Ахтисаријев помоћник Алберт Роан и бивши члан преговарачке тројке Контакт групе Волфганг Ишингер.

Један од најпопуларнијих америчких председника последњих деценија, што у конкуренцији одлазећег Џорџа Буша и његовог оца и није неки претерано висок домет, искористиће несумњиви утицај који има у спољној политици како би преостале светске државе, њих 139, наговорио да признају независност Косова, с обзиром на то да је после почетног ентузијазма ритам признавања нагло спласнуо, те су за нешто више од 330 дана косовску државност признале 53 државе, што је знатно мање од планираног.

Први задатак Била Клинтона, како је најављено, биће убеђивање Индонезије да промени став и призна независност Косова, мада је та држава током месеци препуцавања у Савету безбедности Уједињених нација била међу кључним заштитницима територијалног интегритета и суверенитета чланица светске организације, уз незаобилазну Русију, повремено незаинтересовану Кину и непоколебљиву Јужну Африку.

Иако су се амерички званичници, попут одлазећег саветника за националну безбедност Стивена Хедлија, хвалили знатно побољшаним односима између САД и Индонезије, Клинтонов први лобистички задатак у корист Косова неће бити нимало једноставан, с обзиром на то да су власти у Џакарти прилично окупирани проблемима сепаратистичких покрета на сопственој територији, попут покрета за независност Папуе, али и свеже независног Источног Тимора и покрајине Аће, где је проблем на једвите јаде стављен ад акта, после више од 100.000 жртава и силног међународног посредовања, којим су руководили добро нам познати Марти Ахтисари и Питер Фејт.

Став Индонезије о Косову објаснио је, својевремено, шеф дипломатије те земље Хасан Вирајуда, који је рекао да је за Џакарту тешко да прихвати цепање суверене државе, наводећи да би било каква одлука Савета безбедности којом би косовска независност била потврђена представљала озбиљан преседан за државе које се суочавају са сличним проблемима сепаратизма.

Након што убеди власти у Џакарти, Клинтон је косовским Албанцима обећао даље акције поводом међународног признања нове државе.

Ангажман некадашњег председника САД најављен је у згодан час за косовске званичнике, јер су се претходно нашли на мети озбиљног гнева опозиције и јавности због слабог учинка дипломатске офанзиве усмерене ка будућем чланству у Уједињеним нацијама. “Многе су земље сигнализирале да ће признати независност Косова. На стотинама састанака које сам имао, ни једна држава није рекла ‘не’. Свака земља је рекла да ће признати Косово”, рекао је косовски шеф дипломатије Скендер Хисени, најављујући да би Приштина до краја година могла и аплицирати за чланство у УН.

Најгласнији, како је протеклих месеци већ уобичајено, био је лидер опозиционе Алијансе за будућност Косова и некадашњи командант западног фронта Ослободилачке војске Косова Рамуш Харадинај и најоштрији према свом главном ривалу Хашиму Тачију рекавши да због недостатка креативности владе “Косово трпи велике губитке у области спољне политике”.

Ангажман некадашњег шефа Беле куће у корист косовске независности, суштински, не представља посебно изненађење, с обзиром на то да је управо његово инсистирање на војној акцији против Србије 1999. године представљало окидач за читаву серију политичких потеза који су уследили, укључујући и упорну америчку подршку проглашењу независности Косова. Уосталом, управо је Клинтонов тим још с јесени те године формулисао решење којим ће Косово, на крају пута, како то обичавају рећи дипломати, добити неку врсту независности, док је тадашњи функционер Стејт департмента Џон Мензис решење српских проблема дефинисао као “неку врсту локалне самоуправе у енклавама у којима Срби чине већину”. Или, како се наводи у једној од позивница за скупљање новца за њену кампању, Хилари Клинтон је била цењени гост многих албанских донатора, који су је поздравили као особу која ће наставити пут који је зацртао њен муж, пријатељ и бранилац Албанаца.

Иако је током председничке кампање, у којој се Хилари Клинтон борила до последњег даха, најављиван као кључни играч будуће америчке спољне политике, најпосебнији међу специјалним изасланицима, те човек који би, истовремено, могао донети мир Блиском истоку, Дарфуру и окончати несугласице са Русијом, некадашњи амерички председник ће, уколико не буде озбиљнијих изненађења, морати да се држи протоколарних и полузваничних улога, које је ионако обављао од времена када је напустио Белу кућу.

Нова америчка администрација, суочена са лавином проблема које су јој донели последњих година изузетно компликовани међународни односи, светска финансијска криза и заоставштина трапавог руковођења кризама Џорџа Буша и Кондолизе Рајс, Балканом и Косовом се неће претерано бавити, што је суштински и потврђено наступом Хилари Клинтон пред сенатским комитетом за спољну политику, који ће, када дође време, потврдити трансформацију некадашње прве даме и њујоршке сенаторке у државну секретарку САД.

Хилари Клинтон је, у кастровском говору, побројала тежишта нове америчке спољне политике, изазивајући подељене коментаре најавама сређивања односа са Кином, Русијом, укидања забране путовања на Кубу, те отварања сасвим нових путева у покушају да се реше већ прилично дубоки проблеми у односима са Ираном, који се повремену рефлектују “прокси” сукобима у Ираку, Либану или на палестинским територијама.

“Свет се данас налази у највећој глобалној економској кризи после 1929. године, а историја те кризе нас учи о последицама дипломатских промашаја и некоординираних реакција”, рекла је Клинтонова представљајући нову америчку спољнополитичку стратегију, описану на 16 страна текста. Некадашња прва дама САД, међутим, ниједном није поменула Балкан ни Косово, а та питања нису, како се чини, претерано интересовала ни чланове Спољнополитичког комитета Сената, који је о томе нису ни запиткивали.

Разлог томе лежи у чињеници да је за већину америчких политичара статус Косова свршена ствар, те да ту територију на путу до потпуног успеха омета само настојање Београда да задржи контролу над енклавама, и посебно северним делом, као кључним доказом да је подела најбоље међу доступним решењима. Пошто су поделу као жељено решење одбацили и Србија, и косовски Албанци и међународна заједница, проблем Косова у Вашингтону се прихвата као смиривање тла после прошлгодишњег земљотреса, изазваног једностраним проглашењем независности. О помоћи локалним племенима у санирању последица побринуће се Европска унија, која се ионако силно трсила да, после тестирања способности у прилично бенигној, али напетом Македонији и сложеној, али уморној Босни, докаже снагу истерујући Косово на пут успеха.

Доказ незаинтересованости Америке је и већ извесно именовање “превртљивог Дика”, некадашњег изасланика за Балкан Ричарда Холбрука, на место специјалног изасланика за Пакистан и Индију, јер Обамина администрација, оправдано, више страхује од могућег сукоба две нуклеарне силе него од повремених излива гнева балканских народа, којима је, ионако, пут у ЕУ мање или више чврсто трасиран. У сваком другом случају, Холбрук, по којем је у Приштини крштен и кафић, добио би посао који би имао везе са Косовом. Тим пре што је током предизборне кампање у више наврата био домаћин скуповима донатора у Њујорку, на којима су се махом окупљали Албанци, укључујући и једног од магова њујоршке берзе Ричарда Лукаја и контроверзног бизнисмена који је медијску славу заслужио пошто је шверцовао оружје за потребе бивше Ослободилачке војске Косова. Заузврат, Холбрук се појављивао на демонстрацијама које су њујоршки Албанци организовали испред седишта УН током преговора о статусу Косова.

Узгред, и будући потпредседник САД Џо Бајден један је од најозбиљнијих заговорника независности Косова на америчкој политичкој сцени.

Како се чини, славу Клинтонових на Косову унеколико је помрачио Џорџ Буш, који се, током посете Албанији, безмало умотао у црвено-црну заставу, следећи препоруке магова за политички маркетинг, који су после силних мука, ипак, успели да му пронађу једну земљу у којој муслимани чине већинско становништво и где ће бити дочекан попут Елвиса. Имиц породице Клинтон међу васколиким албанским живљем у приличној је мери уздрмао и сам некадашњи председник, када је од власника ресторана “Осо Буко” у њујоршком монденском Гринич Вилицу, Албанца Нина Селимаја затражио да са зида уклони фотографију на којој се сликао са Челзи или ће се суочити са тужбом. Хилари се, међутим, дочекала на ноге, па је Косово у јавним наступима почела да зове по албански, “Косова”.

Највећу помоћ Косову понудила је Албанија, која је запала у озбиљне финансијске проблеме градећи аутопут од Драча до Приштине, на којем, како је најављено, неће бити беспотребног заустављања, јер границе једноставно неће ни бити. “Мини-Шенген” како је то контроверзно решење крстио албански председник Бамир Топи, у будућности би, ако преживи већ извесне негативне реакције Београда и већ присутне подозре

погледе западних званичника, могао обухватати и Македонију и Црну Гору.

Идеја о албанско-косовском Шенгену уследила је након што је Албанија, прошле године, потрошила 89 одсто средстава из фондова за капиталне инвестиције на изградњу аутопута до Косова, највећег пројекта у тој држави последњих деценија. У првих девет месеци 2008. године, на изградњу 180 километара дугог пута потрошено је 328 милиона евра, од чега половина потиче из кредита. Укупна цена пројекта са почетних 418 порасла је на око 630 милиона евра. Истовремено, албански државни тужитељка Ина Рама покренула је истрагу о наводним неправилностима приликом доделе тендера за изградњу овог пута америчко-турском конзорцијуму “Бехтел-Енка”, што је довело до укидања имунитета министру иностраних послова Кујзиму Баши, који се приликом расписивања тендера налазио на челу Министарства транспорта. Осим финансијских махинација, изградња четири траке аутопута била је праћена и политичким контроверзама, па је већина међународних донатора избегла учешће махом због честог помињања термина “Велика Албанија” уз коментаре о изградњи пута.

Албанске власти су, пак, одбациле оптужбе о “фараонском пројекту” премијера Саљија Берише, наводећи да је изградња пута чисто економски пројекат јер ће омогућити боље повезивање туристичких центара на обали Јадрана са Косовом одакле последњих година долази велики број туриста, који у Албанији остављају око 350 милиона евра годишње.